

EDITIE 1

Kijken naar gemeenschappen door een ecosysteemlens

Kijken naar gemeenschappen door een ecosysteemplens

Inleiding Het echte leven versus beleid

De bovenstaande buurvrouw zit op een stoepje en ze leest voor aan een groep kinderen. Er zitten ook moeders bij. Je ziet dat de kinderen helemaal in het verhaal zitten. Het spreekwoord zegt 'it takes a village to raise a child'. Dat is wat je ziet op deze foto. Verbondenheid, op deze stoep groeit een verband, een gemeenschap. De kinderen voelen zich opgenomen, ze zitten in het verhaal maar ze zijn ook verbonden met elkaar, de buurvrouw en de moeders. Heel eenvoudig, heel direct, je begrijpt meteen wat er gebeurt. Maar als je met de ogen van het beleid kijkt is het ineens heel ingewikkeld. Want wat is het nou? Taalstimulering, leesbevordering, veiligheid, opvoedingsondersteuning, leefbaarheid, eenzaamheidsbestrijding, gezondheidsbevordering? Het zit er allemaal in, maar wat er gebeurt past eigenlijk niet goed bij hoe we beleid hebben georganiseerd. Want in beleid staat dit allemaal los van elkaar. Als we niet kunnen aangeven wat het van die beleidsonderwerpen nu wél is en wat niet, dan weten we niet wie er verantwoordelijk voor is of wie de rekening moet betalen. Maar de buurvrouw die voorleest op het stoepje, dat is nu juist wél hoe het echte leven in elkaar zit.

QUOTE

"Als je door de ogen van beleid kijkt dan lijkt het allemaal heel ingewikkeld. Maar in een gemeenschap is het heel simpel"

En het wordt nog ingewikkelder. Want de relatie met de buurvrouw verandert voortdurend. Veel kinderen vergeten dit nooit meer, ze herinneren het zich later. Dus over 20 jaar zijn de kinderen volwassen en is de buurvrouw misschien hulpbehoevend. Dan kan het zomaar dat de kinderen regelmatig langsgaan, even op het raam kloppen: "Buurvrouw, kan ik misschien boodschappen voor je meenemen?" Dan is het ineens weer iets heel anders dan voorlezen. Dan is het 'zorg' of 'eenzaamheidsbestrijding'. Maar voor de mensen in de buurt is het precies hetzelfde: zo is het leven, je deelt lief en leed met elkaar.

Als je door de ogen van beleid kijkt dan lijkt het allemaal heel ingewikkeld. Maar in een gemeenschap is het heel simpel. Misschien is de beleidsplens toch minder geschikt om de ontwikkeling van gemeenschappen te bekijken. Want wat als die verbondenheid anders werkt dan je dacht, als het geen machine is die nodig gerepareerd moet worden omdat hij 'kapot' is, of geen gebouw dat je vooral met kennis van zaken en veel technische middelen in elkaar moet zetten? Als het meer lijkt op hoe een bos – of een ander ecosysteem – groeit? In Kerkelanden kijken we door zo'n ecosysteemplens. Maakt dat nou verschil? We noemen een paar punten.

Verschillen als je door een ecosysteemplens kijkt

'ALLES HANGT MET ALLES SAMEN'

In een gemeenschap staat alles in verbinding met alles. Niet dat iedereen direct verbonden is met alle anderen, maar indirect en via-via wel. Als dat niet zo is, bijvoorbeeld in een anonieme buurt waar niemand contact heeft met elkaar, dan heb je een probleem. Dan weet je niet wat er zich precies afspeelt in dat huis op de hoek. Wordt daar nou gedeald, wordt er iemand mishandeld? Of is er overal wel wat, is het eenmalig, eerder een incident dan een trend? Als er veel onderlinge

> contacten zijn, is dat goed voor de gemeenschap in totaal én voor de individuele leden. Zo'n gemeenschap is wat ze noemen 'resilient', veerkrachtig. Als er iets ernstigs gebeurt, kan zij als het ware terugveren, zich herstellen. Ook als een bepaald persoon geen antwoord heeft op problemen, dan heeft de gemeenschap als geheel dat vaak wel. Er zijn mensen die over de hele buurt contacten hebben en mensen die vooral in hun eigen straat goed ingebed zijn. Zo'n combinatie zorgt er voor dat bijna iedereen in de wijk snel bereikt kan worden als er iets aan de hand is. Wat ook erg helpt, is als er ontmoetingsplekken zijn waar iedereen elkaar tegenkomt.

Ja, oké, maar hoe zit dat dan in een bos? Ongeveer hetzelfde. Een bos is geen verzameling bomen – dat zou een boomgaard zijn, of een plantage. In een bos zijn er allerlei organismen, hoe meer verschillende soorten hoe beter: biodiversiteit is erg belangrijk voor een krachtig bos. Er is heel veel communicatie tussen bomen onderling – we weten inmiddels dat ze elkaar waarschuwen als er schadelijke dieren of stoffen zijn zodat ze zich kunnen verdedigen met beschermende stoffen. Ze helpen elkaar ook met voedingsstoffen. Ze hebben zelfs familierelaties en vriendschappen (leestip: Suzanne Simard, *Op zoek naar de moederboom*). Maar er zijn ook heel veel innige relaties met andere organismen: schimmels bijvoorbeeld. De schimmels – en sowieso het bodemleven – leggen letterlijk een bodem onder de rijkdom van het bos.

QUOTE

"Professionals van buiten af gaan niet zelf opgaven van bewoners oplossen, dat doen bij community building vanuit ABCD de bewoners zelf"

Dit alles vind je in een traditionele wijkaanpak niet. Daarin wordt eigenlijk alles zo veel mogelijk losgetrokken van elkaar. Daar heeft de buurvrouw op het stoepje alles te maken met lezen en niets met veiligheid, gezondheid en noem maar op. Niet alleen de 'problemen' staan los van elkaar, ook de mensen. Over het algemeen wordt een probleemwijk gezien als een optelsom van losstaande mensen. Er zijn jongeren, die hebben jongerenproblemen en jongerenwerk. En ouderen, die hebben ouderenproblemen en ouderenwerk of een ouderenaanpak (of een aanpak voor 'kwetsbaren'). In een bos zijn jongere en oudere planten en bomen juist elkáárs oplossing. Wil je in de huidige wijkaanpak weten hoe het er met een wijk voorstaat, dan tel je de problemen bij elkaar op, maar je brengt niet de mensen met verschillende talenten en vaardigheden bij elkaar. Je vliegt vooral deskundigen en professionals in.

GROEIEN ZORGT ZELF VOOR NIEUWE GROEI (EN IS WAT ANDERS DAN BOUWEN)

Als je een gebouw wilt maken, dan moet je alle materialen en andere middelen van buitenaf meebrengen. Een gebouw bouwt zichzelf niet. Een bos echter groeit vanouds vanzelf. En: de boswachter is niet degene die groeit, dat is het bos. De groei komt uit de eigen kracht. Maar ook uit de eigen activiteit. Een trainer van een voetbalteam versterkt het team niet door zelf harder te voetballen, het team wordt sterker als het zelf voetbalt. Dus professionals van buiten af gaan niet zelf de opgaven van bewoners oplossen, dat doen bij community building vanuit ABCD (Asset Based Community Development) de bewoners. Daarin zit ook een stuk van hun leerproces. Het is ook duurzaam: de bewoners die aansluiten, vergroten met hun eigen 'assets' de mogelijkheden van de wijk, maar ze betrekken ook weer de burens die ze zelf kennen. Zo gaat de groei steeds sneller.

IN EEN GEZOND BOS STROOMT ER VAN ALLES

De gezondheid van een bos kun je aflezen aan de stromen van materie, energie en informatie. Het 'afval' van de een, is het voedsel van de ander. Afval is misschien niet zo'n goed woord. In een bos bestaat er eigenlijk bijna geen afval. Wat voor het ene dier of de ene plant afval is, dat is voor een ander weer voedsel. En in Kerkelanden maakt de Rommelroute dat de spullen die de een kwijt wil, voor de ander een oplossing zijn. Dat scheelt, en het zorgt voor meer onderling contact. Met alle voordelen die dat weer met zich meebrengt. Dat alles maakt het werk van professionals niet overbodig, maar het verlicht hun taak wel. Zodat bijvoorbeeld de zorg of de politie niet overbelast raakt. Je helpt elkaar, en dat scheelt zeker als je het toch al niet breed hebt.

De volgende stap Kijken of het helpt als we gemeenschappen als bos beschouwen

In het onderzoek in Kerkelanden kijken we of het helpt als we de buurtsamenleving beschouwen als een bos. Het ziet er naar uit dat veel principes van ABCD heel goed passen bij het beeld van een bos of ecosysteem. En als dat klopt, dan kunnen we alle kennis van ecosystemen gebruiken om naar buurtsamenlevingen te kijken. We kunnen bovendien verder komen met het in beeld brengen van de resultaten van het werken met ABCD.

INFO

MEER WETEN
OVER DIT TRAJEKT?
KLIK [HIER](#)

